

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція
**«НАУКОВІ ТА ОСВІТНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
В СУЧАСНОМУ СВІТІ»**

15 липня 2021 року
Чернігів 2021

УДК 001.92:378 (082)

A60

Редакційна колегія: Г. В. Старченко, А. П. Дука

Рекомендовано до видання оргкомітетом конференції, протокол № 1 від 23.07.2021 року.

Наукові та освітні трансформації в сучасному світі: збірник матеріалів Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 15 липня 2021 року) / Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, м. Чернігів. Суми: ТОВ НВП «Росток А. В.Т.». 2021. 476 с. ISBN 978-617-512-268-6

У збірнику представлені матеріали Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції «Наукові та освітні трансформації в сучасному світі».

До збірника увійшли матеріали секцій: Економічні науки, Філологічні науки, Юридичні науки, Педагогічні науки, Медичні науки, Біологічні науки, Геологічні науки, Технічні науки, Сільськогосподарські науки, Історичні науки, Філософські науки, Географічні науки, Психологічні науки, Соціологічні науки, Фізичне виховання та спорт, Державне управління / Публічне управління та адміністрування, Культурологія.

Матеріали Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції представлені окремими авторами з України.

Наукове видання призначене для науковців, практиків, викладачів, аспірантів і студентів відповідних спеціальностей, а також для широкого кола читачів.

У підготовці конференції брали участь: Громадська організація «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій» (м. Чернігів) за сприяння: Освітня технологія «Росток (м. Суми). Партнером конференції є Консалтингове агентство «Приват Консалт» (м. Чернівці).

Матеріали подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей несуть автори.

ISBN 978-617-512-268-6

Гльченко С. В. ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ	232
Ищенко М. В. ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАННЯ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ХОРЕОГРАФІЇ В ШКОЛІ..	234
Калагурка Х. І. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ О. НЕРОВНІ В ГАЛУЗІ МАКАРЕНКОЗНАВСТВА	235
Канівць А. Ю. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА...	237
Коваленко В. Є. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ	238
Коропатницька Т. П. Колісниченко Т. В. ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ МЕДІА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	241
Корчевна С. О. ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ГРИ НА БАЯНІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	243
Костяк Н. В. Мединська Н. М. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО У КОНТЕКСТІ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	245
Кутлик М. Б. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	248
Лапко Н. О. Хомюк Н. В. РОЛЬ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	249
Майстренко Н. М. ЗАДАЧНИЙ ПІДХІД І ЙОГО РОЛЬ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	252
Маркова В. М. СУТЬ ІМІДЖУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ.....	254
Марчук О. О. Абраменко Ю. Р. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ СЕРЕД БАТЬКІВ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ	257
Марчук С. С. ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ	259
Мельничук Л. Б. Воронько У. І. МЕТОДИ, ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	261
Мельничук О. В. ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ	264
Мефанік М. С. ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	265
Мицишин І. Я. КОМАНДНА РОБОТА В ОСВІТНЬОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	267
Мовнар В. В. Шкабаріна М. А. МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ	268

Проте багато з цих електронних ресурсів розроблялися нашвидкоруч, без урахування психолого-педагогічних принципів і особливостей навчання за нових умов дистанційності. Це стосувалося і дисциплін фахової підготовки майбутніх соціальних працівників [6, с. 6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карагодіна, О., Пожидаєва, О., & Семигіна, Т. (2020). Практика соціальної роботи в умовах карантинних обмежувальних заходів: швидка оцінка та уроки. Vol. 7, No. 4. Ternopil-Aberdeen, 2020. pp. 452-465.
2. Панок В. Г., Марухіна, І.В., Романовська Д. Д. (2020). Психологічний супровід освіти в умовах пандемії. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2(2). URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-2>
3. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
4. Новгородський Р. Г. Інтернет-комунікації у роботі соціального працівника. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2016. Вип. 133. С. 160-163.
5. В. В. Байдик, Н. О. Столбун Психогігієна професійної діяльності педагога в умовах карантину методичні рекомендації. Северодонецьк.2020. с.5 URL: <https://drive.google.com/file/d/1qdFNmgb44qVe8lnug0hizEn4Dn2oymEU/view>
6. Абакумова О. О. Актуальні питання професійної підготовки фахівців із соціальної роботи в умовах дистанційності // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 77. С. 5-8.

Коваленко В. Є.

докторант

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Сучасний стан соціалізованості школярів з інтелектуальними порушеннями вимагає пошуку ефективних структурно-функціональних моделей та засобів гармонізації процесів їх розвитку та соціалізації (І. Татяничкова, В. Коваленко). У роботах О. Биковської, В. Коваленко, О. Литовченко доведено, що залучення школярів з нормотиповим розвитком та особливими освітніми потребами до позашкільної освіти сприяє їх соціалізації та розвитку особистості [2; 3; 4; 6]. О. Биковська визначає позашкільну освіту як складову системи освіти, цілеспрямований процес і результат навчання, виховання, розвитку та соціалізації дитини у вільний час в закладах позашкільної освіти та інших соціальних інституціях. Вчена наголошує, що соціалізація в умовах позашкільної освіти є складником освітнього процесу і разом тим є її результатом [2].

З метою підвищення рівня соціалізованості школярів з інтелектуальними порушеннями нами було розроблено структурно-функціональну модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в творчих об'єднаннях позашкільної освіти. Аналіз дефініції «педагогічна модель» та «педагогічне моделювання» у літературі дозволяє вказати на наявність варіативних підходів до їх трактування. Наукове обґрунтування педагогічного моделювання здійснили С. Архангельський, В. Афанасьєв,

В. Беспалько, А. Беляєва, М. Вартофський, П. Гальперін, Б. Гершунський, В. Давидов, О. Дахін, Н. Козирев, О. Козирева, С. Коновалов, О. Кочергін, В. Штофф та ін. В. Штофф трактує модель так: «... це матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна заміщувати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт [8]. В свою чергу педагогічне моделювання — це дослідження педагогічних об'єктів за допомогою моделювання понятійних, процесуальних, структурних і концептуальних характеристик і окремих сторін навчально-виховного процесу в межах певного соціокультурного простору на загальноосвітньому, професійно орієнтованому чи іншому рівнях [5].

При розробці структурно-функціональної моделі соціалізації школярів з інтелектуальними порушеннями в творчих об'єднаннях позашкільної освіти ми спирались на визначення педагогічної моделі В. Міхеєва: «Це модель педагогічної діяльності, в якій представлено задум прогнозованого результату, визначений його зміст, подано характеристику засобів та умов, необхідних для реалізації очікуваного результату, визначено суб'єктів діяльності» [7].

Отже, структурно-функціональна модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в творчих об'єднаннях позашкільної освіти передбачає спеціально організовану корекційно-педагогічну діяльність, здійснювану шляхом залучення дітей до гурткової роботи і спрямовану на соціалізацію та розвиток школярів з інтелектуальними порушеннями. Зокрема, у сфері соціалізації модель спрямована на засвоєння та відтворення соціального досвіду школярами з інтелектуальними порушеннями, формування ціннісних орієнтацій; у сфері розвитку — на формування знань, вмінь, навичок, профільних компетентностей (відповідно до напрямку позашкільної освіти), розвитку здібностей.

В нашому дослідженні структурно-функціональна модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в творчих об'єднаннях позашкільної освіти розглядається як складна цілісна система, яка представлена сукупністю взаємопов'язаних структурних компонентів: цільовий, змістовний, організаційно-процесуальний та результативно-аналітичний.

Цільовий компонент передбачає визначення мети і формулювання завдань, взаємозв'язок і опис всіх складових моделі. У контексті дослідження ціль розуміємо як ідеальний, запланований результат освітньої діяльності. Поставлена ціль реалізовується через розв'язання наступних завдань: у сфері соціалізації: розвиток когнітивно-усвідомлювального, мотиваційно-ціннісного, емоційно-регулятивного та діяльнісно-поведінкового компонентів соціалізованості; у сфері розвитку: формування знань, вмінь, навичок, профільних компетентностей (відповідно до напрямку позашкільної освіти), розвитку здібностей.

При побудові структурно-функціональної моделі ми спирались на ідеї організаційного, діяльнісного, корекційного, особистісно-орієнтованого та терапевтичного підходів.

Грунтуючись на особистісно-орієнтованому, організаційному, корекційному, діяльнісному, терапевтичному підходах, ми визначили основні принципи моделі: корекційної та практичної спрямованості, активності, інтеграції навчальних програм позашкільної освіти та тематичних модулів для збагачення соціального досвіду школярів.

Система принципів регулює процес соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в умовах позашкільної освіти і виступає в якості нормативів, що визначають діяльність суб'єктів процесу навчання, а також структуру змісту, методів і форм організації.

Наступним блоком моделі є змістовний блок, який становить зміст освіти і виступає одним з основних засобів розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями та їх соціалізації.

Соціалізація та розвиток школярів з інтелектуальними порушеннями в умовах позашкільної освіти здійснюється на основі встановлених в моделі задач, відбувається цілеспрямоване формування когнітивно-усвідомлювального, мотиваційно-ціннісного, емоційно-регулятивного та діяльнісно-поведінкового компонентів соціалізованості; а також формування знань, вмінь, навичок, профільних компетентностей (відповідно до напрямку позашкільної освіти), розвиток здібностей.

Організаційно-процесуальний блок моделі включає забезпечення організації освітньої діяльності, в якому виділені необхідні етапи та умови освітнього середовища закладу позашкільної освіти, що базуються на урахуванні модально-специфічних закономірностей психічної діяльності школярів з інтелектуальними порушеннями та організації на цій основі психодидактичних, просторово-предметних та соціальних умов освітнього середовища закладу позашкільної освіти.

Наступний блок моделі — результативно-аналітичний, передбачає проведення проміжних і контрольних аналітичних процедур, і досліджень результативності проведених заходів, оцінку рівня соціалізованості та динаміки розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями.

Результатом педагогічного моделювання виступає досягнення поставленої мети — підвищення рівня розвитку та соціалізації школярів з інтелектуальними порушеннями на етапах адаптації, індивідуалізації, інтеграції та ранньої трудової підготовки.

Таким чином, розроблена структурно-функціональна модель соціалізації та розвитку школярів з інтелектуальними порушеннями в позашкільній освіті постає у вигляді цілісної, динамічної системи, що відбиває мету, зміст, компоненти, результат і є відкритою для постійного оновлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белослудцева Н. В. Педагогическая модель формирования готовности студентов учреждений СПО к профессиональной деятельности в условиях моногорода. *Современные исследования социальных проблем*. 2017. 8 (4). URL: <http://ej.soc-journal.ru>
2. Биковська О. Освіта як система. Тріада Людина–Освіта–Держава. Рідна школа. 2017. 9-10. С. 68-74
3. Коваленко В. Є. Ціннісні орієнтації особистості як показник соціалізованості дітей з інтелектуальними порушеннями. *Психологія та педагогіка: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування: тези наукових робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 23-24 жовтня 2020 р.)*. Львів, 2020. С. 61-65.
4. Коваленко В. Є. (2020). Вікові особливості соціального становлення дітей з інтелектуальними порушеннями в спеціальних психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий вісник Мукачівського Державного Університету. Педагогіка та психологія*, 6, 2, С. 173-184.
5. Козырев Н. А., Козырева О. А. Педагогическое моделирование как продукт и метод научно-педагогического исследования. *Современная педагогика*. 2015. № 8. URL: <https://pedagogika.snauka.ru/2015/08/4791>
6. Литовченко О. В. Соціальне становлення особистості у позашкільних навчальних закладах як проблема соціально-педагогічної науки. *Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. 14 (1). URL: https://lib.iitta.gov.ua/4886/1/Lytovchenko_%D0%9D%D0%9E2010.pdf
7. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике. Москва: Высшая школа, 1987. 200 с.
8. Штофф, В. А. Роль моделей в познании. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1963. 128 с.